

Kiusaamisen vastainen toiminta ja kiusaamiseen puuttuminen Nokia-Viholan koulussa. Toimintamallimme systemaattisen kiusaamisen käsittelyssä. Mitä kiusaaminen on?

Jatkuvaa, systemaattista, samaan oppilaaseen kohdistuvaa

- nimittelyä, pilkkaamista, toiselle nauramista
- tönimistä, tuuppimista, lyömistä, potkimista
- ulkopuolelle jättämistä, syrjimistä
- ilkeiden lappujen lähettämistä
- ilkeiden juttujen, juorujen ja valheiden levittämistä
- toisen tavaroiden ottamista, hävittämistä, piilottamista tai rikkomista
- netissä tapahtuvaa loukkaamista
- ilkeiden tai uhkaavien tekstiviestien, sähköpostien ja sosiaalisen median viestien lähettämistä

Koulukiusaaminen on tahallista ja tietoista henkistä ja/tai fyysistä kiusaamista, jonka yksi tai useampi koululainen kohdistaa yhteen ja samaan uhriin koulussa tai koulumatkalla. Yleisesti kiusaaminen luokitellaan pitempään jatkuvaksi toiminnaksi, mutta yksikin kerta riittää, jos kiusattu tuntee olonsa epämiellyttäväksi ja ahdistuneeksi. Kiusattu oppilas on jollakin tavalla puolustuskyvytön kiusaajaan tai kiusaajiin nähden. Kahden tasaväkisen oppilaan välinen tappelu tai riitely ei ole koulukiusaamista. Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas. Aina, kun oppilas kokee tulevansa kiusatuksi, koulun aikuisten tehtävänä on selvittää tilanteet niin, ettei kenenkään tarvitse tuntea oloaan turvattomaksi koulussa.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

Parasta kiusaamisen vastaista työtä ja siihen puuttumista on kiusaamistilanteiden ennaltaehkäisy kouluyhteisössä. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen ja turvallisuusteemojen käsittely opetuksessa jo ennen kuin ongelmia ilmenee tavoittaa kaikki oppilaat ja on tästä syystä vaikuttavaa kiusaamisen ehkäisyä (lähde: OPH:n kiusaamisen vastainen opas).

Nokia-Viholan koulun toimintatapoja ennaltaehkäistä kiusaamista

- Oppilasryhmät pyritään ryhmäyttämään sopuisiksi, hyvin yhdessä toimiviksi ryhmiksi erilaisten pelien, leikkien ja harjoitusten avulla.
- Jokaisessa luokassa pidetään säännöllisesti oppitunteja (mm. Hyvää kasvua -oppitunnit), joilla tutkitaan ja harjaannutetaan mm.
 - ryhmäytymistä ja kaveritaitoja, syrjinnän vähentämistä ja valintojen tekemistä
 - itsetuntemusta, itsetuntoa ja erilaisia temperamentteja
 - tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja hallintaa sekä käyttäytymistä
 - rauhoittumista ja läsnäoloa sekä empatiaa ja toisten kohtaamista
 - arvoja, seksuaalisuutta ja osallisuutta
 - turvataitoja, selviytymistä huolista ja suruista sekä avun hakemista ja pyytämistä

- Käytämme oppitunneilla runsaasti oppilaita osallistavia työtapoja.
- Koulussamme hyödynnetään Yhteispeli-ohjelmaa. Yhteispeli on käytännöllisten toimintatapojen kokonaisuus tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamiseksi lapsille. Yhteispeli sisältää johdonmukaisia ja koulun arkeen sopivia keinoja lasten kehityksen tukemiseksi.
- Oppilaiden kanssa käydään yhdessä läpi koulun säännöt ja välituntisäännöt. Luokat voivat halutessaan laatia myös luokan omat säännöt.
- Rohkaisemme oppilaita dialogiin koulun aikuisten kanssa. Viestimme, että koulumme kaikki aikuiset ovat luotettavia, välittäviä ja turvallisia aikuisia, joille voi kertoa huolistaan.
- Harjaannutamme luokissa positiivista pedagogiikkaa. Kannustamme, kiitämme ja kehumme.
- Tavoitteena on käydä vuosittain kahdenkeskisiä oppilas-opettaja-keskusteluja, esim. Yhteispelin mallin mukaisesti.
- Molemmissa kouluissa on säännöllistä oppilaskuntatoimintaa. Oppilaskunnille on nimetty ohjaavat opettajat.
- Pidämme oppilaille säännöllisesti kiusaamis- ja/tai ilmapiirikyselyitä, joiden perusteella puutumme mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin. Kyselyt toteutetaan Hyvinvointiprofiilin muodossa kahdesti vuodessa. Lisäksi 4. ja 5. luokan oppilaille teetetään joka toinen vuosi THL:n laaja kouluterveyskysely.

Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta

Koulun tulee luoda turvallinen ilmapiiri, jotta oppilaat ja vanhemmat voivat kertoa havaitsemistaan tai kokemistaan kiusaamistilanteista. Oppilaiden ja vanhempien on voitava luottaa siihen, että kiusaaminen otetaan vakavasti ja siihen puututaan asiantuntevasti. Välitunneille järjestetään riittävä valvonta. Kiusaamisenvastaisesta toimintamallista tiedotetaan oppilaille, henkilökunnalle ja vanhemmille.

Jokainen koulussa työskentelevä aikuinen on velvollinen puuttumaan kiusaamiseen. Kiusaamiseen puuttumisella viestitetään, että olemme vastuussa toinen toisistamme ja jokaisella on ihmisarvo, jota ei kiusaamisella saa riistää. Yhteisesti sovitut säännöt, ääneen lausutut ja kirjoitetut periaatteet auttavat oppilaita muodostamaan kiusaamista vastustavan asenteen ja myös vanhemmille välittyy tieto siitä, että koulu yhteisönä puuttuu kiusaamiseen. Kiusaamistapausten käsittelyn tukena koulussamme toimii Yhteispeli-tiimi (YPE-tiimi). Nokian koulun YPE-tiimiin kuuluu 3 opettajaa ja yksi koulunkäynninohjaaja. Viholan koulussa YPE-tiimi muodostuu 2 opettajasta ja yhdestä koulunkäynnin ohjaajasta. Kiusaamistilanteissa ja niiden selvittämisessä korostetaan sitä, että oppilas itse ymmärtää oman toimintansa seuraukset ja osaa asettua toisen asemaan.

Koulumme toimintamalli systemaattisen kiusaamisen käsittelyyn

1. Kun koulun aikuinen, vanhempi tai oppilas ilmoittaa kiusaamisesta, asian tiedokseen saanut kirjaa asian muistiin. Keskusteltuaan luokanopettajan kanssa hän siirtää asian tarvittaessa Yhteispeli-tiimille.

2. Koulun Yhteispeli-tiimi ottaa asian hoitaakseen ja keskustelee kiusatun kanssa (kiusatun kuvaus tapahtumista, kiusatun nimeämät kiusaajat).
3. Yhteispeli-tiimi keskustelee kiusaajan/kiusaajien kanssa. Jokaisen kiusaajan kanssa keskustellaan tilanteesta yksilöllisesti ja kirjataan ylös sovitut asiat.
4. Yhteispeli- tiimi keskustelee vielä yhteisesti kaikkien kiusaamiseen osallistuneiden kanssa. Jokainen kiusaamiseen osallistunut kertoo, mitä on luvannut, jotta kiusatun tilanne koulussa muuttuu. Vahvistetaan ääneen kertomalla kirjatut asiat. Osallistujille ilmoitetaan myös seurantakeskustelun aika. Asiasta menee ilmoitus Wilman kautta asianomaisten koteihin.
5. Kiusatulle oppilaalle järjestetään tukiverkko: Luokanopettaja pyytää muutamia luokan oppilaita kaveriksi kiusatulle. Tarkoituksena on, ettei kiusattu jää koulussa yksin, yhdessä vastustetaan kiusaamista ja osoitetaan empatiaa kiusatulle.
6. Seurantakeskustelu pidetään noin viikon kuluttua asioiden käsittelystä Yhteispeli-tiimiläisen ja kiusatun kanssa. Keskustelussa selvitetään, onko kiusaaminen loppunut/jatkunut ja kannustetaan kiusattua oppilasta menemään rohkeasti mukaan yhteiseen toimintaan.
7. Seurantakeskustelu järjestetään heti sen jälkeen myös kiusaajien kanssa. Keskustelussa kysellään, ovatko yhdessä tehdyt lupaukset pitäneet. Tarkoituksena on saada aikaan pysyvä muutos, jotta kiusaaminen ei toistu tulevaisuudessakaan.
8. Tilannetta seurataan aktiivisesti koulun kaikkien aikuisten avulla.

Jos toimintamallin mukainen käsittely ei auta, ryhdytään tarpeen mukaan jatkotoimenpiteisiin, joita voivat olla mm.

- Kiusaamista jatkanut oppilas kutsutaan huoltajineen koululle keskustelemaan asiasta.
- Otetaan yhteys opiskeluhuollon erityistyöntekijöihin.
- Kutsutaan koolle yksilöllinen opiskeluhoitotyöryhmä.
- Otetaan yhteys lastensuojeluun/poliisiin.

Verkossa tapahtuvaa kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan samoilla periaatteilla kuin perinteiseen kiusaamiseen. Opettaja puuttuu myös verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen, joka tapahtuu kouluajalla, kouluun liittyvässä toiminnassa ja johon on osallisena koulun oppilaita. Kouluaika ja kouluun liittyvä toiminta ovat sellaisia, joissa oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai muun opetuksen järjestäjän hyväksymän suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan koulussa tai sen ulkopuolella. Mikäli opettaja saa tietoonsa verkossa tapahtunutta kiusaamista, joka on koulun oppilaan ja koulun ulkopuolisen henkilön välistä, opettajan kertoo siitä oppilaan huoltajalle. Yksittäiset satunnaiset kiusanteot ja erimielisyydet selvitetään keskusteluilla (oppilaat, luokanopettajat, tarvittaessa rehtori, ohjaaja).